

Handläggare:
Kicki Tepphag Olson tel. 508 33 690

Utbildningsnämnden
2010-09-23

Ny ordning för nationella vaccinationsprogram

Svar på remiss från kommunstyrelsen angående ”Ny ordning för nationella vaccinationsprogram” SOU 2010:39, dnr: 001-1708/2010.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande:

1. Tjänsteutlåtandet överlämnas som svar på remissen ”Ny ordning för nationella vaccinationsprogram” SOU 2010:39.
2. Omedelbar justering.

Thomas Persson
Utbildningsdirektör

Sammanfattning

Utredningen anser att landsting och kommuner bör svara för verksamheten med att utföra vaccinationer och för kostnaderna i denna del.

Staten bör svara för vaccinkostnaderna och för att vacciner som används i nationella vaccinationsprogram upphandlas centralt. Därigenom kan upphandlingsverksamheten effektiviseras och konkurrensen stärkas i den mån det är möjligt.

Socialstyrelsen bevakar fortlöpande vaccinmarknadens utveckling och prövar om ett vaccin ska ingå i barnvaccinationsprogrammet och i så fall vid vilken ålder och vilket antal doser som ska ges.

Utbildningsförvaltningen instämmer helt i utredningens slutsatser och förslag vad gäller vaccinationsprogram och skolhälsovårdens insatser när det gäller detta. Likaså instämmer förvaltningen i att staten bör svara för vaccinkostnaderna och för att vacciner som används i nationella vaccinationsprogram upphandlas centralt.

Enligt förvaltningens mening bör möjligheten till ett samlat huvudmannaskap för hela verksamheten med barn- och skolhälsovård vidare utredas.

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts inom utbildningsdirektörens stab i samverkan med uppdragsavdelningen/skolhälsan.

Bakgrund

Socialdepartementets remiss "Ny ordning för nationella vaccinationsprogram" (SOU 2010:39) har av kommunstyrelsen överlämnats till utbildningsnämnden för yttrande.

Regeringen beslutade den 30 oktober 2008 att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av regleringen av de nationella vaccinationsprogrammen, hanteringen av vacciner inom ramen för läkemedelsförmånssystemet och förhållandet mellan dessa system.

Utredningen

Nuläge

Definitioner:

- Med *allmänna vaccinationsprogram* avses som regel barnvaccinationsprogrammet.
- Med *riktade vaccinationsprogram* avses vanligen vaccinationer som erbjuds personer med risksjukdomar som t.ex. hjärt- och kärlsjukdomar.
- *Nationella vaccinationsprogram* är ett samlingsbegrepp för barnvaccinationsprogrammet och de riktade vaccinationsprogrammen.

Den senast tillkomna vaccinationen avser vaccination mot humant papilomvirus (HPV), som ska ske från och med år 2010. Denna vaccination erbjuds enbart flickor mellan 10- och 12 år.

Barnvaccinationer sker, enligt Socialstyrelsens föreskrifter, i landstingens barnhälsovård och i skolan. Uppgifterna inom barnhälsovården, som riktar sig till barn före skolåldern, utförs i huvudsak i barnavårdcentraler (BVC). Inom ramen för

kommunernas i skollagen stadgade ansvar för skolhälsovård bedrivs skolhälsovården av skolsköterskor och skolläkare. Verksamheten utgör en integrerad del av den kommunala skolförvaltningen och bedrivs praktiskt ute i skolorna.

De vacciner som används i barnvaccinationsprogrammet, eller som ges med anledning av Socialstyrelsens rekommendationer, säljs inte via apoteken. De upphandlas av landsting och kommuner direkt från tillverkarna och distribueras via partihandelsföretag, t.ex. SBL Vaccines.

Socialstyrelsen bevakar fortlöpande vaccinmarknadens utveckling och prövar om ett vaccin ska ingå i barnvaccinationsprogrammet och i så fall vid vilken ålder och vilket antal doser som ska ges.

Av utredningens enkätundersökning framgår bl.a. att vaccinationer är tidskrävande om allt kringarbete beaktas. Att ge en enda vaccindos tar i genomsnitt dubbelt så lång tid i skolan (40 minuter) som i barnhälsovården (20 minuter). Det är av allt att döma skillnader i kringarbetet, i synnerhet inhämtande av samtycke till vaccination, som orsakar denna skillnad.

Enkätresultaten ger inte stöd för ett förändrat huvudmannaskap för just vaccinationsverksamheten. Däremot finns ett visst stöd för ett samlat huvudmannaskap för hela verksamheten med barn- och skolhälsovård.

Utredningens överväganden och förslag

Av utredningen framgår att terminologin kring vaccinationsprogram inte är helt klar. Med nationella vaccinationsprogram avses ofta både det allmänna barnvaccinationsprogrammet, som ska tillämpas på samma sätt överallt, och de s.k. riktade vaccinationsprogrammen, som gäller personer i riskgrupper. Utredningen anser att de rekommenderade vaccinationerna inte kan betecknas vare sig som nationella eller som program. I det följande används enbart begreppet nationella vaccinationsprogram, varmed avses för vårdgivarna obligatoriska vaccinationer, som i organiserade former erbjuds medborgarna avgiftsfritt och i övrigt på lika villkor i hela landet.

Utredningen anser att landsting och kommuner bör svara för verksamheten med att utföra vaccinationer och för kostnaderna i denna del. Det saknas vidare skäl för att lyfta ut vaccinationsverksamheten från skolhälsovården. Däremot kan det finnas anledning att se över det samlade huvudmannaskapet för barn- och skolhälsovård.

Staten bör svara för vaccinkostnaderna och för att vacciner som används i nationella vaccinationsprogram upphandlas centralt. Därigenom kan upphandlingsverksamheten effektiviseras och konkurrensen stärkas i den mån det är möjligt.

Nationella vaccinationsprogram rymmer frågor om finansiering, genomförande och uppföljning. Information till allmänheten om vaccinationer är också en strategisk fråga om vaccinationsprogrammen ska ge gott resultat. De informationsinsatser som krävs är av sådant slag att de bör hanteras på central statlig nivå (Smittskyddsinstitutet), men i nära samarbete med kommuner och landsting. Uppföljning av vaccinationer är redan i dag i huvudsak ett statligt ansvar och bör alltså vara det. Förutom huvudkriterier för nationella vaccinationsprogram bör även huvudprinciper för beslutsordning och de nyss nämnda principerna för ansvarsfördelningen vid finansiering och genomförande författningsregleras. Det föreslås ske genom att en samlad lag om nationella vaccinationsprogram införs. I lagen regleras övergripande frågor om regeringens och myndigheternas beslutskompetens i frågor av olika slag kring de nationella vaccinationsprogrammen samt om grundläggande beslutsriterier och övriga frågor om ansvarsfördelning. I en särskild förordning om nationella vaccinationsprogram bör närmare föreskrifter om beslutsunderlagen meddelas.

Ett hälsodataregister för vaccinationer föreslås införas i vilket vårdgivarna ska registrera alla vaccinationer som ingår i nationella vaccinationsprogram. Registreringsplikten föreslås att på sikt utvidgas till att omfatta alla vaccinationer som ges i Sverige.

Som konsekvenser av förslagen anger utredningen bl.a. följande:

- tydligare författningsreglerat ansvar för olika offentliga aktörer
- tydliga författningsreglerade förutsättningar för nya vacciner i vaccinationsprogrammet och
- ett ökat inflytande för riksdag och regering vid utformningen av nationella vaccinationsprogram.

Kostnadskonsekvenserna är svåra att kvantifiera. De samlade kostnadsökningarna för det allmänna kan beräknas till mellan tre och sex miljoner kronor jämfört med nuvarande situation. Drygt hälften av kostnadsökningen avser det föreslagna hälsodataregistret för vaccinationer. Detta innebär en avsevärd och nödvändig ambitionshöjning och kvalitetsförbättring i ett nationellt perspektiv, snarare än i förväg kalkylerbara besparingar i de statliga myndigheterna. Kostnadsbesparingarna kan bedömas bli omkring 30 miljoner kronor per år i enbart barnvaccinationsprogrammet. Huvuddelen av denna besparing förväntas uppstå i form av billigare

vacciner genom nationella vaccinupphandlingar. Effekten uppnås, förutom genom lägre vaccinpriser, även genom en väsentligt kostnadseffektivare upphandlingsverksamhet med en högre kvalitet än vad som hittills varit möjlig att nå.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen instämmer helt i utredningens slutsatser och förslag vad gäller vaccinationsprogram och skolhälsovårdens insatser när det gäller detta. Likaså instämmer förvaltningen i att staten bör svara för vaccinkostnaderna och för att vacciner som används i nationella vaccinationsprogram upphandlas centralt.

Enligt förvaltningens mening bör möjligheten till ett samlat huvudmannaskap för hela verksamheten med barn- och skolhälsovård vidare utredas.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen ”Ny ordning för nationella vaccinationsprogram” SOU 2010:39.

Bilaga

Sammanfattning av remissen ”Ny ordning för nationella vaccinationsprogram” SOU 2010:39.